

Tjuovvotjåla ...
(tjuohkkes 4.2b)

Resolusjåvnnå CM/ResCMN(2008)4
Svieriga rábmakonvensjåvnnå tjadádibme birra suoddjima birra rijkalasj unneplågojda

(Ministarjuohkuis dáhkkidum 1029 biejadustjåhkanimen 2008 biehtsemáno 11.b.)

Ministarjuogos, 24-26 artihkkalij milta rábmakonvensjåvnnån suoddjima birra rijkalasj unneplågojda (dát rájes gáhtjodum ”rábmakonvensjåvnnån”),

1977 ragátmáno 17. b. resolusjåvnnå (97)10 gáktuj mij diedet ministarjuohkusa dáhkkidum njuolgasúsájt tjerdej birra váksjumij 24-26 artihkkalij milta rábmakonvensjåvnnån,

Jienastimnjuolgasúsá gáktuj mij la dáhkkidum resolusjåvnnå (97)10 dáhkkidime gáktuj,¹

Nanustahthemássjetjållaga gáktuj majt Svierik vattij 2000 guovvamáno 9.b.,

Mujttådasájn Svieriga ráddidus vattij ietjas stáhta diedådasáv nuppe váksjumájggegaska gáktuj rábmakonvensjåvnnåj 2006 sijnilltjamáno 13.b.,

Gáhttjam vattugit rádevaddejuohkusa nuppev moalggemav Svieriga gáktuj dáhkkidum 2007 basádismáno 8.b. ja svieriga ráddidusá tjålålasj javllamusájt duostodum 2008 vuoratjismáno 17.b.,

Låhkåm ietjá ráddidusáj javllamusáj birra

1. Dáhkkit mañijbåhtusijt vuollelin Svieriga gáktuj:

a) Positijvalasj åvdedime

Sverik la åvddålijguovlluj åvdedam riektålasj rá mav vuosteldittjat nuppástimev. Svierik la ållidam árvulasj bargov struktuvralasj nuppástime gáktuj. Nuppástimtjuottjodiddje ja ietjá oajvvedåjmadiddje li åvdedam ålgadit nuppástimijn muhtem suorgijn, i.s. hávsskudallmsajjda bessat. Svieriga ålmmuga tjielgga ieneplåhko vil adná ulmutja tjadnusijn ålmmuktjerdak unneplågojda sebrudagáv boannodi ja alodi tjavgap dagojda vuosteldittjat nuppástimev. Svieriga sebrudahka l iesjlåjttålis xenofobalasj mielaj gáktuj.

¹ Ministarjuohkusa dáhkkidime 1997 ragátmáno 17.b. resolusjåvnnå (97)10 gáktuj ministarjuogos dáhkkidij aj tjuovvo njuolgasúsáv: ”Mårråkus 24.1-25.2 artihkkalij gáktuj rábmakonvensjåvnnån galggi vuojneduvvat dáhkkidum jus lihtudim bielij åvdåstiddje guokta gålmaidiså, aktan lihtudim bielij åvdåstiddij ieneplåhko gejn li riektå oassålasstet ministarjuohkusin, jienasti positijvalattjat.

Svierik la joarkkám dagojt álgadit buvtatjit riektáv unneplågogielav ávkkít vidán kommuvnan nuortta Svierigin ja láchkanjuolgadahtedum suoddjima máhttelis vijdedibme l árvustaládum ja májnodum árvulasj almulasj diedádusájn.

Rijkalasj unneplågoj álggagij almulasj biednigahttem kultuvrrasuorgen la lassánam vehik ja unneplågokultuvraj dájma sebrudahkaj li uddni gájkkásattjat árvvon anedum Svierigin. Unneplågokultuvraj gávådusáv buoredimdárbbu bv. skávllågirjijn la dättodum almulasj diedádusájn.

Public servicedájma - Svieriga Televisjávnná (SVT), Svieriga Rádío (SR) Svieriga Áhpádustrádío (UR)- tjadádi muhtem árvulasj dagojt unneplågogielaj media gáktuj. Gábtiji vijdesbirástiddje rádíosáddagijt sámegiellaj ja suomagiellaj.

Svierik la ávdedam ávdediddje webbavuododum oahppanávojt buoredittjat unneplågogiellaáhpádušáv ja duostotjit vánesvuodav oahppanávojdá dán suorgen.

Ádá struktuvra aktijrádáj li álgadum laseditjt ulmuttij tjadnusijn rijkalasj unneplågojda sábramav mierredimen. Ráddidus la aj gáhttjalam ienep aktijvlattjat bájkálasj fábmudagájt loagget ássjijn rijkalasj unneplågoj gáktuj.

b) Suorge gássjelisvuodaj

Vájku departementa ávdásvástádusájn unneplågoássjijs li vuosedam tjielgga oasálasjvuodav ietjasa dagojn li sijá dájmalasjvuohta ja ájmmudahka dájvváj málssomij negatijvalattjat bájnedom ja sijá institusjávnnálasj ávdásvástádusá rievddadime.

Rijkalasj unneplågoj suoddjimij riektálasj ráma ávdedibme la maŋŋunam. Guosská suoddjima vijdedibmáj unneplågogielaj ávkkimij.

Vájku gávnnuji muhtem guddnedahte tjuolldasa de bájkálasj fábmudagáj oasálasjvuohta ássjijn rijkalasj unneplågoj gáktuj la gártjedum. Dárbbu l bv. dahkat stuoráp bájkálasj oasálasjvuodav tsieggítit galbajt ja gahttunnamagalbajt rijkalasj unneplågogielajda, gá ulmuttij tjadnusijn rijkalasj unneplågojda oasálasjvuohtaj mierredimen.

Vánesvuohta tjárggis diedojda rijkalasj unneplågoj gáktuj gássjelin dahká unneplågopolitijka hábbmimav, tjadádimev, árvustallamav ja buoredimev. Dago ma muhtem rijkalasj unneplågoj ávdástiddjijs li gatjádum fábmudagájs dárbaht fábmudagájs tjavgabut gehtjaduvvat.

Unneplågogiellaáhpáduš kommuvna skávllájn la vilá ráddjidum ja muhtijn la hiebalgahtesláchkáj ásadum. Guovtegielakáhpáduš la fáladum priváhttaskávlájs ("friddjaskávlá") ja ájnegasj kommuvna álggagij baktu. Dárbbu l álgadit áhpádušvánesvuodajn ja ietjá kapasitáhttagassjelisvuodaj.

Ulmotja tjadnusijn rijkalasj unneplågojda, sierraláchkáj roma, li vilá nuppastimes duostodum, i.s. árudak- ja barggomárnánin ja ráddjidum áskeldibme moatten roman juridijkalasj fábmudagájda láset vidjurijt vil.

Gájjkkásasj juorbbas riektávijor ednamriektaj gáktuj ávdđálijguovlluj bájjná sámij árbbedábálasj áládusájt, aktan állosujtijn. Báhtusav la vaddám riektárijdojda lásedum ekonomalasj tjuovvusij muhtem tjielidjda. Sámedikke ánburgge ij la nuohkásit ávdedum ietjá suorgijn gá boatsojáládus.

Rádevaddejuogos la vuojnnám hudja l avijssadoarjjavuogadahka ja muhtem dájma doarjjaj unneplågoorganisasjávnnájda e nuohkásit reflekeri sierralágásj dárbojt ja moattegárdđásasjvuodav rijkalasj unneplågoj álggagijn.

2. Dáhkkit májnnomijt vuollelin Svieriga gáktuj:

Lassen dagojda ma vierttiji álgaduvvat tjadádittjat sierralágásj májnnomijt rádevaddejuohkusa moalgema I ja II oasen fábmudagá gáhtjoduvvi tjuovvo dagojt álgadit vil buoredittjat rábmakonvensjávnná tjadádimev:

- álgadit vil dagojt nannodittjat suoddjim rijkalasj unneplågojda l giehtadaládum prinsihpaj ja aktidime milta stáhtalattjat ja bájkálattjat ja tjielggavuoha ja aktelasjvuoha l fábmudagáj ávdásvásstádusjuogadusá gáktuj,
- nannodit oasálasjvuodav ulmutjida tjadnusijn rijkalasj unneplågojda mierredimijn stáhtalattjat ja bájkálattjat, aktan rijkalasj unneplågojda ájnas gájjkkásasj ássijjn, varresvuodas gitta fysalasj sebrudakplánimin,
- ráhtot joarkket oajvvadusáj gáktuj nannodit láhkamierredum suoddjimav rijkalasj unneplågojda. Siegen ájnas álggagav vijdedit unneplågogielaj avkkima loabedusáj mierev,
- buoredit statistihkkav rijkalasj unneplågoj birra doarjoda statistihkkatjoaggembarggovuogijt ma rijkalasj unneplågoj vuojnojt árvustalli ja ma állásit guddnedi diehtosuoddjimav ja ietjá ájnas árvvulasstemijt,
- álgadit dájmalasj dagojt buoredittjat máhttelisvuodav unneplågogiellaáhpádussaj ja doarjodit hiebalasj guovtegielakáhpádusáv. Dago birriji aj álgadit áhpádiddij vánev ja ietjá kapasitáhttagássjelisvuodajt,
- álgadit vil dagojt duostotjit romaj nuppástimev ja ulmutjijt tjadnusijn ietjá rijkalasj unneplågojda tsuojgoda dáv vuodoárvvadussan ádástimijn ávdđálijguovlluj lágaj ja ásadusáj gáktuj.
- vuorodimijn giehtadallat gájjkkásasj juorbbas riektavidjurav ednamriektáj gáktuj nuortta Svierigin dan láhkáj mij állásit suoddji sámij riektájt. Avtabále gá l nannodum jut riektárijdo e tjielidj iellemfámov ja sijá boatsojsujtov ájte,
- árvustallat Sámedikke ánburgev lasedit suorgijn boatsojáládusá álggolin,
- álgadit vil dagojt doarjodittjat unneplågogielaj mediajt ja rijkalasj unneplågoj álggagijt kultuvrrasuorgen. Nannoda válljimdábdomerka ájnas doarjjavuogadagájda árvvulassti rijkalasj unneplågoj sierralágásj dájmajt.

3. Gáhttu Svieriga ráddidusáv resolusjávnná(97)10 milta:

- a. joarkket aktan ájdan dialogav rádevaddejuohkusijn,
- b. rádevaddejuohkusav diededit dájvváj dagoj birra ma li álgadum mañijbåhtusij májnnomij diehti nammadum 1 ja 2 oasen badjelin.